

John Devoy és az ír függetlenség

John Devoy (1842-1928), az ír függetlenedési folyamat egyik legellentmondásosabb alakja, szinte egész életében a legális és az illegális, a forradalmi és az alkotmányos, az ír és az ír-amerikai világ között mozgott. Alakja és munkássága egyedi kapcsolatot képez a civil és a katonai, illetve a békés és erőszakos megközelítések között, ellenben pályafutása során mindvégig egyetlen célért küzdött: egy szabad és független Írország létrehozásáért.

Tanulmányom doktori disszertációm részét képezi, amelynek célja, hogy feltárja, miként távolodott el Írország attól a békés, parlamentáris megoldástól, amit Arthur Griffith (1872-1922) a „The Resurrection of Hungary” c. művében felvázolt. Ez az eltávolodás az egyre erősebb ír-amerikai közösség hatására történt, mivel pénzügyi támogatásukat paramilitáris szervezeteken keresztül juttatták el az anyaországba, mint amilyenek a Clan na Gael vagy az Ír Republikánus Testvériség (Irish Republican Brotherhood – IRB) volt. Munkássága során Devoy volt katonai toborzó, forradalmár, szabadságharcos, fegyvercsempész, adománygyűjtő, szervező, író és újságszerkesztő is, mindent egybevetve nagyon elkötelezett feniánus volt.

E tanulmányban Devoy újságírói és újságszerkesztői tevékenységével foglalkozom, bemutatom, hogy ezen jellegű munkásságát hogyan véleményezte Amerika egyik legjelentősebb napilapja, a *The New York Times*. Legfőbb forrásként a *The New York Times* archívuma szolgált, ahol hozzáférhetőek a korabeli írások és egyben tükröt állítanak Devoy írásainak, mivel gyakran idézték az *Irish Nation*, illetve a *Gaelic American* c. folyóiratokban megjelent cikkeket.

* Szedmina Livia, PhD hallgató, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Irodalomtudományi Doktori Iskola, Amerikanisztika Szak, angol nyelvitanár, Szabadkai Műszaki Szakfőiskola, Szabadka

John Devoy származása

John Devoy 1842-ben született Kill közelében, Kildare megyében. Már fiatal korában kapcsolatba került az ír nemzeti mozgalommal egy ír nyelvtanfolyam alatt. Hamar csatlakozott a James Stephens (1825-1901) által létrehozott titkos katonai szervezethez, az Ír Republikánus Testvériséghez (IRB), ezzel egyben kezdetét vette Devoy egész életén át tartó szoros kapcsolata egy katonai szervezettel, illetve ennek amerikai megfelelőjével, a Feniánus Testvériséggel (Fenian Brotherhood), amely később a Clan na Gael (jelentése: Family of the Gaels, avagy magyarul Gallok családja) elnevezésű szervezetté vált.

Devoynek katonai kiképzésre volt szüksége, amire az 1860-as években két megoldás kínálkozott. Az amerikai polgárháborúban számos ír származású katona vett részt, ott szerzett tapasztalatukat a későbbi ír függetlenedésért folytatott harcban kívánták felhasználni. Érdemes kiemelni a Thomas Meagher (1823-1867) vezette 69. gyalogos ír brigádöt (69th infantry Irish brigade), amely az északiak oldalán harcolt. John Devoy ellenben egy másik módszert választott a katonai tapasztalatok szerzéséhez: egy évre beállt a francia idegenlégióba. A katonai ismeretek mellett francia nyelvtudását is megalapozta, ami évekkel később különböző tárgyalásai során jól is jött. Az idegenlégióban töltött idő alatt Algériában állomásozott, és bár nem vett részt a harcokban, mégis olyan ismeretekre tett szert, amelyek lehetővé tették számára, hogy Írországba való visszatérése után Naas tartomány katonai szervezője és IRB toborzó legyen. Ebből a szerepből előléptették, amikor 1865-ben az IRB alapítóját, James Stephenset letartóztatták, és Devoy a legfőbb Feniánus szervező lett a brit hadseregben (IRB's Chief Organizer of the British Army). Feladata abból állt, hogy a brit hadseregben toborozzon jelentkezőket az IRB számára. Első jelentős akciója az volt, hogy 1865 novemberében Stephenset a Richmond börtönből kiszabadította. Hónapokon belül az IRB háborús bizottsága egy általános felkelés szervezését követelte, és bár Stephens ezt ellenezte, a brit hatóságok mégis tudomást szereztek az akcióról és számos gyanúsítottat letartóztattak, többek között magát Devoyt is. Ekkor készült róla az első hivatalos fénykép is.¹

¹ Terry Golway: *Irish Rebel*, 51-56. o

Amerika

Letartóztatását követően hat évvel, 1871-ben több társával együtt szabadon engedték és Amerikába száműzték. Az ottani ír-amerikai közösség abban az időszakban mélyponton volt. Az 1869-70-es Kanada elleni katonai akció sikertelen volt és komoly károkat okozott a Feniánus Testvériség szervezetben mind létszámban, mind pedig a morálban is. Ebben a nyomott hangulatú periódusban érkezett az Egyesült Államokba John Devoy, és azonnal munkához látott a Clan na Gaelben. Miután a Clan ügyvezető bizottságának elnökévé választották (Chairman of the Executive Board), első jelentős lépése a Catalpa mentőakció volt. A *The New York Times* 1876. augusztus 20-i száma adott hírt a történetről, idézve a bálnahajó kapitánya, George S. Anthony szavait: 1875. április 29-én indultak útnak, a teljes 24 fős legénységből egyedül ő tudott a hajóút valódi céljáról. Annak érdekében, hogy a bálnavadászat hihető legyen, először az északi sarkkör felé vették útjukat, hogy fenntartsák a látszatot, de később Ausztrália felé fordultak, hogy teljesítsék valódi missziójukat: James Wilson (1836-1921) bebörtönzött ír forradalmár segélykérésére kimentsenek hat feniánus elítéltet a Freemantle-i börtönből. Azzal, hogy ezt az akciót végrehajtotta és pénzelését megszervezte, John Devoy bemutatta a szervezetnek, de főként az ír-amerikai közösségnek, hogy ügyes szervezéssel a Clan na Gael nagy dolgokra képes, ezzel segítvén az ír ügyet.

Az egyik leghatékonyabb módszer arra, hogy saját álláspontját és üzenetét tudassa, az újságírás volt. Devoy rövid időn belül a *The New York Herald* újságírója lett. Rendszeresen publikált és egyik szerkesztője volt a lapnak addig, amíg szervezői és előadói tevékenysége nem ütközött a munkájával. Amint ez bekövetkezett, elbocsájtották. Mivel újabb szócsövet kellett találnia, Devoy megalapította az *Irish Nation*-t. 1881 és 1885 között működött, majd a lapot pénzügyi problémák miatt bezárták és elárverezték. Később, 1903-tól a *Gaelic American* c. lap szerkesztője és kiadója lett, egészen haláláig, 1928-ig. A lap ezzel nem szűnt meg, 1951-ig folytatta munkáját.²

² Terry Golway: *Irish Rebel*, 182. o

The New York Times

A kor legjelentősebb napilapja a *The New York Times* volt, így e tanulmányban John Devoy munkásságát a *The New York Times* tükrében mutatom be. A *The New York Times* archívuma kitűnő forrás annak bemutatására, miként látta az átlag amerikai az ír-amerikai közösség, illetve az őket képviselő szervezetek működését.

A kutatási időszakot évtizedekre osztottam fel és megvizsgáltam, hogy milyen mértékben, illetve kontextusban szerepelt Devoy az újság hasábjain. Érdekes szem előtt tartani, hogy ő nem csak a Clan na Gael hanem az IRB tagja is volt, ami az ír közösség titkos szervezete volt. Ennek fényében érdekes feltérképezni, hogy milyen kontextusban fordul elő Devoy neve a cikkekben.

Az első szakasz az 1880-as évtized volt. Ebben a periódusban John Devoyról a legtöbb írást az 1882-83-as évekből lehet találni, amikor Devoy rágalmazás vádjával bíróság elé került. A vád szerint egy cikket publikált az *Irish Nation* (Ír nemzet) c. folyóiratban, amelyben August Belmont (1853-1924) bankárt, hűtlen kezeléssel vádolta meg. A 20 évvel azelőtti ügyben egy Írországra átutalt pénzösszeg, elhalálozás miatt, nem került jogos tulajdonosa kezébe, de nem is jutott vissza a feladóhoz. A tárgyalás első körében, 1882 novemberében, Devoy kihallgatásából idézett a *The New York Times*, és a következő jellemrajzot közölte: „[Devoy] Amerikába való érkezésekor újságírással kezdett foglalkozni és aktív szerepet vállalt ír forradalmi mozgalmakban. A Feniánus Testvériség (The Fenian Brotherhood) Amerikában, egy kicsiny frakcióját kivéve, bebörtönzése ideje alatt átalakult az Ír nacionalisták (Irish Nationalists) nevű szervezetté. Ennek a szervezetnek lett tagja az országba való érkezésekor, és itt tölt be bizonyos bizalmi pozíciókat.”³

A tárgyalás hosszadalmas volt, 1882-es év októberében kezdődött, és csak a következő évben született végleges ítélet. Elháríthatatlan akadályt jelentett az, hogy a tárgyalás első körében John Devoy megtagadta az engedelmességet a bíróságnak. Ennek oka a következő volt: vallomásaiban azt állította, hogy a rágalmazó cikket nem önszántából, hanem felsőbb utasításra írta és jelentette meg, arra a kérdésre ellenben, hogy ki is valójában ez a felsőbb hatalom, nem volt hajlandó válaszolni. A cikkek hangvitele jól tükrözi mind a bíróság, mind a közönség fruszt-

³ John Devoy's Trial. The Defendant of the Witness Stand – Slow Progress of the Case, *The New York Times*, 1882. november 29.

rációját, hogy az Amerikai Egyesült Államok törvényét képviselő bíró utasítását megtagadta, majd egy titkos ír katonai szervezet ismeretlen vezetőjének parancsát részesítette előnyben. Az 1882. december 2-i „Devoy nem hajlandó válaszolni” (Devoy Refuses to Answer) című *The New York Times* cikkben az alábbi párbeszéd olvasható:

„Cowling bíró: Mr. Devoy, úgy vélem, köteles a kérdést megválaszolni, mivel nem adott arra jogos indokot, hogy felmentsem ezen kötelezettség alól. Amennyiben elutasítja, ezt a bíróság megsértésének tekintenem és be fogom zártni.

Mr. Devoy – Nem adhatok választ erre a kérdésre, mivel ezáltal azt az embert, aki engem erre a feladatra kijelölt, a brit kormány kegyeire bíznom, ráadásul hamisan tanúskodnék. Nem kívánok hamisan tanúskodni.

Cowling bíró – Engedelmeskednie kell a bíróságnak, különben bezáratom.

Mr. Devoy – Nem segíthetek Önnek ebben, bíró úr. [...] Amennyiben kiadnám azt az információt, amit a vád kér tőlem, veszélyeztetném az illető személy szabadságát. A lelkiismeretem nem engedi, hogy ezt megtegyem, ezért megtagadom, bármilyen következménye is legyen ennek rám nézve.”⁴

A december 5-i cikkben olvasható, hogy ismét felszólították Devoy-t, adja meg annak a nevét, aki „legfelsőbb vezetője az ír forradalmi pártnak ebben az országban, akitől a vádlott elmondása szerint utasítást kapott, hogy elkövessen minden tőle telhetőt, hogy elérje a pénz visszafizetését a jogos tulajdonosának, és aki megparancsolta, hogy megírja az állítólagosan rágalmozó cikket.” Annak ellenére, hogy a vádlott ezt bizalmas információként kezelte és nem volt hajlandó nyilatkozni ebben a kérdésben, a bíró megparancsolta, hogy adjon választ a feltett kérdésre. A védőügyvéddel való tanácskozást követően Devoy továbbra sem engedett. A bírónak nem maradt más választása, mint hogy Devoyt bezárassa, amiért nem engedelmeskedett a bíróságnak. A tárgyalás végén az esküdtszék 17 órás mérlegelés után sem tudott egyhangú döntést hozni az ügyben, így Cowling bíró feloszlatta az esküdtszéket és az ügyben újratárgyalást kért. Mivel a tárgyalásnak vége szakadt, John Devoy-t kiengedték a fogdából a 30 nap letelte előtt.

Ebben az időszakban a *The New York Times*ban szinte naponta jelentek meg a hírek a tárgyaláshoz kapcsolódóan, a cikkekben a vádló fél és a vádlott, John Devoy szavait is egyaránt idézték. Ismét elővették a témát, amikor a tárgyalást a következő év június 11-én újakezdték. A tárgyalás lefolyása az előző évihez hasonló volt. Devoy ragaszkodott ahhoz, ha kell, a büntetést is vállalva, hogy nem fedi fel, kitől származott

⁴ Devoy Refuses to Answer; The Trial of the Belmont Libel Case, *The New York Times*, 1882. december 2.

az utasítás a cikk megírására. A bíróság 60 nap börtönre ítélte, amit 1883. augusztus 18-ával töltött le.⁵ Az említett tárgyalással kapcsolatban összesen 23 írás jelent meg a *The New York Times*-ben. Devoy nevét gyakran említették előadásokkal, pénzgyűjtési akciókkal kapcsolatban. Ilyen tudósítás volt például az 1884. július 25-i cikk, amikor a napilap a John Devoy és Alexander Sullivan által tartott beszédekről adott hírt, amelyeket Maple Grove-ban mondtak. A szónokok az Ír parlamenti párt (Irish Parliamentary Party) sikereiről, valamint tevékenységéről és végső céljáról, Írország függetlenségéről szóltak.⁶ Az újságban prominens ír-amerikai személyiségek halálhírét is közölték, majd részletes jelentést adtak a temetésen résztvevő közönségről. Részletes leírás jelent meg John J. Breslin (1833-1887) kiemelkedő feniánus, az Irish Nation üzleti menedzsere és a Catalpa hajóval való mentőakció kulcsembereinek halálhíre és temetése kapcsán is. Megírták, kik voltak jelen, mely ír-amerikai szervezetek képviseltették magukat, kik vitték a koporsót. John Devoy neve is szerepelt a résztvevők között.⁷

A következő évtizedben, az 1890-es években jelentősen kevesebbet írtak a *The New York Times*-ben John Devoyról. Összesen hat cikkben szerepel a neve, többnyire csak mellékesen említve. Kivételt képez az a 1891. októberi időszak, amikor Charles Parnell (1846-1891) írországi politikus, az Ír Parlamenti Párt elnökének halálhíréről tudósított a napilap. A „Devoy titkokat tár fel” című írásban beszámoltak a megemlékezésen mondott beszédéről.⁸ Ekkor fedte fel a részleteit annak a titkos találkozóznak, amelyet Charles Parnell, Michael Davitt (1846-1906) és Devoy tartottak több mint tíz évvel korábban. Elmondta, hogy betartotta ígéretét, miszerint senkinek nem szól ezen tárgyalásokról, de Parnell halálával már nem köti az ígéret. A közönség hitetlenül hallgatta a beszámolót. 1879 májusában, Dublinban, a három résztvevő több ízben találkozott a Morrison's Hotelben, ahol Írország jövőjéről értekeztek. A

⁵ John Devoy at Liberty; a Reception Tendered to Him by His Friends, *The New York Times*, 1883. augusztus 18.

⁶ The Irish National Agitation. John Devoy And Alexander Sullivan Address *The Rochester League*, 1885. július 25., a címlapon jelent meg.

⁷ The Last Earthly Honors; Hundreds of Irishmen Attend the Funeral of John J. Breslin, *The New York Times*, 1887. november 21.

⁸ Devoy Divulges Secrets. He Tells About Parnell's Agreement With The American Party, *The New York Times*, 1891. október 19.

tárgyalás eredménye a New Departure (Új útvonal) elnevezésű egyezmény lett, amely merőben új irányzatot mutatott az ír politikában. Míg korábban a békés, politikai, alkotmányos megközelítés szigorúan elhatárolta magát a lázadó, erőszakos, forradalmi megmozdulásoktól, addig ezeken a találkozókön a két politikus és a forradalmár közös nevezőre jutott. Parnell vállalta, hogy minden erejével a Home Rule, azaz az önrendelkezési jogot követelő mozgalmat fogja támogatni. Ezzel Írországnak megadta a jog, hogy a sziget területén jogi és rendészeti kérdésekben maga döntsön, bírákat és előljárókat maga jelöljön ki. Ezzel szemben az „amerikai forradalmárok” arra kötelezték magukat, hogy az eddig követelt köztársaság helyett elfogadják az önrendelkezési jogot, amennyiben tartós békeszerződés születik Nagy-Britanniával és a következő két feltétel teljesül: egyrészt nem lesz lázadás, másrészt a Parnell-féle Földprogram nem kér kevesebbet, mint tulajdonjogot a parasztságnak. A közönség nemtetszését fejezte ki, nehéz volt elhinni a hallottakat, főként, mivel a 12 éve történt egyezményről akkor értesültek először. Michael Davitt az október 23-i újságcikkben felemelte szavát Devoy beszámolója ellen és cáfolta, hogy ez a találkozó egyáltalán megtörtént.⁹ Rákövetkező nap, október 24-én Devoy egy újabb, a címlapon szereplő nyilatkozatban megerősítette az elmondottakat.¹⁰ A találkozó és egyezés azonban valós esemény, Devoy maga is írt ezekről jegyzeteiben, leveleiben, valamint részletes leírás található Devoy Terry Golway által írott életrajzában.¹¹ De sem az akkori Clan na Gael vezetőségnek nem volt tudomása erről a merész lépésről, sem pedig a szélesebb ír-amerikai közönségnek. A New Departure egyezmény hatalmas jelentőséggel bírt: Devoy a teljes ír-amerikai közösség politikai és pénzügyi támogatását ennek szolgálatába állította, merőben eltért az addig követett fegyveres, erőszakos lépésektől. Az események ellenben másképpen alakultak és a Home Rule sohasem váltotta be a hozzá fűzött ígéreteket, Charles Parnell politikai sikerei viszont magánéletének árnyékába kerültek.

Az 1900 és 1910 közötti időszakban Devoy nemigen szerepelt a *The New York Times* hasábjain, illetve neve csak közvetett módon kapcsolódott a tárgyhoz. Ezzel szemben a következő évtizedből kimondot-

⁹ Front Page 5 – No Title, *The New York Times*, 1891. október 23.

¹⁰ The Two Irish Factions; Parnell's Vacant Seat to be a Battle Ground. Michael Davitt's Reception, *The New York Times*, 1891. október 24.

¹¹ Terry Golway: *Irish Rebel*, 104-114. o

tan nagy anyagot találunk a *The New York Times* archívumában. Ez természetesen érthető, mivel az I. világháború jelentős esemény volt mind az ír-amerikaiak, mind az amerikai kormány számára. Talán az évtized legjelentősebb történése ír-amerikai szempontból a von Igel dokumentumok felfedése. Ezen dokumentumok rámutattak arra a tényre, hogy az ír-amerikai közösség vezetői, elsősorban John Devoy és Daniel Cohalan bíró (1865-1946) felvették a kapcsolatot a német külügyi képvisellel. Bár az amerikai titkosszolgálat képviselői a dokumentumokat 1916-ban kobozták el Wolf von Igel reklámügynökségének irodájából, csak 1917 szeptemberében hozták nyilvánosságra tartalmukat. Ezen hírek értelem-szerűen komolyan foglalkoztatták a *The New York Times* olvasóit.

Ebben az évtizedben, pontosabban az 1916-os, de főképp az 1917-es és 1918-as években jelent meg John Devoy neve igen gyakran az újság oldalain. Az I. világháború kitörésével egyre jobban kirajzoló-dott az ír-amerikaiak és német-amerikaiak kölcsönös támogatása, amit már korábban hivatalos határozatokkal is alátámasztottak. Egy 1914. decemberi jelentés arról tudósítja a *The New York Times* olvasóit, hogy a Clan na Gael gyűlésén az eredetileg felkért elnök, Daniel J. Griffin (1880-1926) kongresszusi képviselő lemondta szereplését, amikor megtudta, hogy egy olyan határozatot terveznek elfogadni, amelyben megerősítik Németországgal szembeni támogatásukat. Griffin ezt a Woodrow Wilson (1856-1924) amerikai elnök által hirdetett semlegesség megsértésének érezte és visszalépett, ebből kifolyólag végül a gyűlésen John Devoy elnökölt.¹²

1916-ban az ír nacionalisták felülbírálták a parlamentaristák kísérleteit, hogy megvalósítsák a hön áhított Önrendelkezést (Home Rule) Írország számára. Bár volt rá politikai ígéret a harmadik Önrendelkezési Törvénytervezet formájában, mely szerint a világháború befejeztével e tervezetet elfogadják és törvénybe iktatják, a forradalmi nacionalista szervezetek 1916 áprilisában a húsvéti felkeléssel hamarabb akarták elérni e céljukat. Erre a (sikertelen) lázadásra az amerikai sajtó is erélyesen reagált. A Devoy által szerkesztett folyóiratban, a *Gaelic Americanben* megjelent vádakát cáfolta a *The New York Times* hasábjain Robert Lansing (1864-1928) amerikai külügyminiszter, mégpedig abban az érte-

¹² Hissed Name of Carnegie; and of Redmond at a Clan-na-Gael Pro-German Meeting, *The New York Times*, 1914. december 7.

lemben, hogy állítólag Nagy-Britanniának nem adtak volna ki információkat Sir Roger Casement (1864-1916) terveiről.¹³ Napokkal a cikk megjelenése előtt, április 18-án a titkosszolgálat lefoglalta a Wolf von Igelnél talált német titkos iratokat, amelyekben utalásokat találtak Casement terveire, melyek szerint Németországból akart fegyvert csempészni Írországba a készülő felkeléshez. Lansing kijelentette, hogy ez megsértené az Egyesült Államok semleges státuszát, a tudomásukra jutott információkat csak Casement elfogása után hozták London tudtára. A cikkben összefoglalót közöltek John Devoy vezércikkéről, amelyet a *Gaelic American* számára írt. A következő napi *The New York Times* számban már az olvasható, hogy az amerikai Igazságügyi Minisztérium, a Department of Justice kivizsgálást indít az ügyben, hogy a vajon a húsvéti felkelést az Egyesült Államokban tervezték-e meg, illetve, hogy ezzel megsértették-e Amerika semlegességét.

John Devoy nevét az iratok konkrétan Horst von der Goltz-cal hozták kapcsolatba, aki egyike azon németeknek, akiket a „von Papen tervhez” kötődően vádoltak, mi szerint tervezték az Egyesült Államok és Kanada határán található Welland csatorna felrobbantását. A „Name Editor Devoy in Plot Indictment” című cikk azt állítja, hogy az iratok szerint Devoy egy táviratban kezességet vállalt von der Goltzért, amikor az illető Buffaloba érkezett. Devoy társának, John T. Ryannak írta, hogy „tegyen meg mindent, amit csak tud” von der Goltzért, aki Franz von Papen (1879-1969) kapitány (volt német katonai attasé, utóbb német kancellár, majd Hitler alatt alkancellár) bizalmasa volt, és a vád szerint társa is a robbantás tervének kidolgozásában.¹⁴

A von Igel iratok tartalmát az Igazságügyi Minisztérium csak több mint egy évvel lefoglalásuk után hozta (részben) nyilvánosságra, 1917 szeptemberében. John Devoyt ismét német kapcsolatai révén említik a „Cohalan and Other Irish Leaders Named in Expose of German Plots” c. cikkben, Sir Roger Casement és a német titkosszolgálat közötti kapcsolattartónak nevezik („go-between”). Az iratokból idéznek az írásban: a német konzulnak, Johann von Bernstorff (1862-1939) grófnak címzett levélben Devoy kéri a konzult, hogy továbbítson egy táviratot

¹³ Betrayal of Plot Denied by Lansing; New York Irishman's Charge Is Flatly Contradicted In Washington..., *The New York Times*, 1916. április 28.

¹⁴ Name Editor Devoy in Plot Indictment; Superseding Bill Against Von Papen and Alleged Aids Is Return... *The New York Times*, 1916. május 4.

Casementnek, valamint említést tesznek egy ezer dolláros csekkről, amelyet Devoy vett át Casement nevében.¹⁵ Devoy ezt későbbi *The New York Times* nyilatkozatokban, valamint saját lapjának oldalain is erélyesen tagadta. John Devoy mellett a másik prominens ír-amerikai vezető, akinek az iratokban szerepel a neve, Daniel Cohalan bíró, akit szintén a német titkosszolgálattal hoztak kapcsolatba. A Clan na Gael ír-amerikai szervezet több ízben is nyilvánosan kiállt mindkét ír vezető mellett, amint az 1917. szeptember 26-i és október 12-i *The New York Times* számokban is olvasható.¹⁶¹⁷

Egy október 31-i cikkben¹⁸ Devoy és Cohalan neve újból felmerül a német ügynökökkel való kapcsolatuk révén, Devoyt von Bernstorff „bizalmasaként” („confidential man”) említik. A cikk aggodalmát fejezi ki, hogy a közelgő polgármesteri választások egyik jelöltjét, John F. Hylan (1868-1936) bírót a Tammany Hall¹⁹, és különféle német-amerikai szervezetek is támogatják. Ezt bizonyítja az is, hogy egy német lap, a Staats Zeitung felhívta olvasóit, hogy szavazatukkal támogassák Hylant. A másik jelölt, az akkori polgármester John Purroy Mitchell (1879-1918) egy közgyűlésen szólalt fel Hylan ellen, 1500 fős hallgatóközönség előtt. Néhány nappal azelőtt Hylan kérte fel Mitchell-t, hogy vegyen részt egy Tammany Hall szervezte gyűlésen, de ő elutasította és gyávának nevezte Hylant, amiért támogatást fogad el William R.

¹⁵ Cohalan and Other Irish Leaders Named in New Expose of German Plots; *The New York Times*, 1917. szeptember 23.

¹⁶ Boston Clan-na Gael Thanks Cohalan; Urges Him and Devoy to Keep Up the Fight – Assails Wilson Administration, *The New York Times*, 1917. szeptember 26.

¹⁷ Defend Cohalan and Devoy; Friends of Irish Freedom Declare They Are Persecuted, *The New York Times*, 1917. október 12.

¹⁸ Mayor Accuses Hylan as a Member of The German Propaganda Here; Associate of O’Leary And Cohalan; *The New York Times*, 1917. október 31.

¹⁹ Tammany Hall a központja a New York-i demokrata hatalomnak, hivatalosan ír kezekbe került, amikor 1874-ben William T. Tweed protestáns vezető elvesztette a választásokat „Honest John” Kelly-vel szemben. 1880-ban William P. Grace lett az első ír polgármester New Yorkban, majd öt évvel később Bostonban is ír került erre a posztra, Hugy O’Brien személyében. Al Smith volt 1928-ban az első elnökjelölt az írek soraiból, bár akkor Herbert Hoover nyerte meg a választásokat. Az ír uralom a Tammany Hallban csak az olasz származású Carmine G. De Sapio-val ért véget a 20. század közepén.

Hearsttől, akinek ismert német kapcsolatai vannak. A Hylant támogatók táborába tartozott John Devoy és Cohalan bíró is.²⁰

A *Gaelic American* c. lap is kivizsgálás alá került, mivel kiadásában számos támadás jelent meg William J. Flynn (1867-1928), az amerikai titkosszolgálat vezetője ellen, amelyből a *The New York Times* idézi Devoy szavait.²¹ A *The New York Times* a *Gaelic American* a Sinn Féin New Yorkban megjelenő hetilapjának nevezi („Sinn Féin weekly published in New York”). Ezzel utal arra a tényre, hogy a Von Igel iratok között egy levélben, amelyet állítólagosan Liam Mellows (1895-1922) írt, utalást találtak arra vonatkozóan, hogy a New York-i Sinn Féin szervezetek egyenrangúak az írországi szervezetekkel, tehát nem alárendelt viszonyról van szó.²² A *The New York Times* gyakran idéz a *Gaelic American* vezércikkeiből, főként Devoy erélyes, követelőző hangnemét emeli ki. Miután vizsgálatot indítottak a *Gaelic American* ellen, Devoy megfenyegette a demokratákat, hogy amennyiben betiltják lapját, el fogják veszíteni az ír-amerikai szavazatokat, továbbá követelte, hogy Amerika „vegye rá Angliát, hogy tegyen ígéretet Írország függetlenségére”. Devoy írásaiban rendszeresen emlékezteti Amerikát, hogy tartozik Írországnak, valamint felhívja a figyelmét arra, hogy gyakorlatilag Írország függetlenségét akadályozza meg, ha nem teszi lehetővé, hogy Németország segítséget nyújtson Írországnak.²³ Ellenben, a *The New York Times* komoly bizonyítéknak tartja az imént említett állítólagos Liam Mellows levelet. A címzett John Devoy lenne, akit Mellows „Kedves D. Uram”-ként („My Dear Mr. D.”) szólít meg. John Devoy-nak ezzel bizonyítottan kapcsolata van a Sinn Féinhez és a Húsvéti felkeléshez.

Az 1918-as év májusában található néhány említés John Devoy-jal kapcsolatban, mivel felreppent a hír, hogy újabb felkelést szerveznek az 1916-os Húsvéti felkelés évfordulójára. 1918. május 26-án, egy napon

²⁰ Yellow Streak Is in Hylan, Says Mitchell; Declares He Lacks Courage to Defy Any Sinister Influence ..., *The New York Times*, 1917. október 28.

²¹ Gaelic-American Is Under Inquiry; Federal Authorities Give Attention to Sinn Féin Organ Published Here, *The New York Times*, 1917. november 10.

²² Seized Letters Reveal German Aid to Sinn Féin; Tell of Agitators Traveling From Germany to Ireland ..., *The New York Times*, 1917. november 11.

²³ 'Irish Vote' Used As Club By Devoy; The Gaelic-American's Editor Threatens Democrats If His Paper I... *The New York Times*, 1917. November 16.

két írás is megjelent ezzel a hírrel kapcsolatban. A „Sinn Féin felkelést tervez májusra” (Sinn Féin Rising Planned for May) című írásban a londoni British Press Bureau-tól kapott hírt idézik, mely szerint újabb német segítséggel fegyvereket csempészték Írországba és ennek kapcsán felidéznek a két évvel korábbi eseményeket.²⁴ Ugyanaznap a *The New York Times* John Devoy nyilatkozatát is nyilvánosságra hozza, amelyben a szerkesztő erélyesen tagadja a németekhez fűződő kapcsolatát. A londoni hírt régebbi hírek újrafeldolgozásának nevezte és kinevette azt a feltevést, hogy egy tengeralattjárónyi fegyver elegendő lenne egy széleskörű felkeléshez. Ismételten elutasította a vádat, mely szerint a német titkosszolgálattól elfogadott volna Sir Roger Casement nevében egy ezer dolláros csekket. Kijelentette, hogy nem létezik újabb felkelésre buzdító terv, hanem egy „nyílt és elkötelezett mozgalom a kötelező sorozás ellen.”²⁵

John Devoy kivételesen hosszú és aktív pályafutását a *The New York Times* az ezerkilencszázhuszas években is követte. Érthető módon az évtized első néhány évéből található a legtöbb említés vele kapcsolatban, mivel ezekben az években alakult meg az Ír Köztársaság és ez intenzíven foglalkoztatta az egész ír-amerikai közösséget. Az I. világháborút követően Eamon de Valera (1882-1975), az újonnan kikiáltott Ír Köztársaság első elnöke az Egyesült Államokba utazott és előadó és adománygyűjtő körútra indult. Bár a *Gaelic American* c. lap, valamint a Clan na Gael és Friends of Irish Freedom-nek (Ír szabadság hívei) szervezetek is eleinte mögé álltak, hamar kimutakoztak az ellentétek de Valera véleménye és az ír-amerikai vezetők között. Az 1920. június 20-i cikkben, melynek címe „De Valera 25,000 dollárt költött Chicagóban” („De Valera spent \$25,000 at Chicago”) Daniel Cohalan bíró és John Devoy megvádolták de Valerát azzal, hogy abból a pénzforrásból költenek, amelynek eredetileg Írországba kellett volna eljutnia. Továbbá azt is felrótták neki, hogy De Valera belenyúlt az amerikai politikába, nem kérve ki az ír-amerikai vezetők bensőséges és részletes ismereteit a helyi viszonyokat illetően. De Valera visszautasította a vádat, és visszavágott azzal, hogy Amerika nem lehet semleges, amíg nem ismeri el

²⁴ Sinn Féin Rising Planned for May; British Press Bureau Says Munitions Were Shipped from Germany Early..., *The New York Times*, 1918. május 26.

²⁵ John Devoy Denies Dealing With Germans; Gaelic-American Editor Calls British Charges "A Rehash of O...", *The New York Times*, 1918. május 26.

Dr. Patrick McCartant (1878-1966) mint ír nagykövetet.²⁶ Ezen ellentétek nem csak egyes személyek, hanem teljes szervezetek között is megmutakoztak, aminek eredménye éles törés lett az ír-amerikai közösségben. Másnap, 1920. június 21-én ad hírt arról a *The New York Times*, hogy a Friends of Irish Freedom coleman-i ága elítélte Cohalan és Devoy támadásait de Valera ellen, mondván, hogy csak az irigység vezérli őket. Az sem segített a helyzeten, hogy de Valera létrehozott a Friends of Irish Freedom mellé egy párhuzamos szervezetet, az American Association of the Recognition of the Irish Republic (Amerikai egyesület az Ír Köztársaság elismeréséért). Kétségtelen, hogy számos kiábrándult Friends of Irish Freedom tag átpártolt a de Valera alapította szervezethez. Míg a Cohalan-Devoy frakció ezt széthúzásként értelmezte, addig a de Valerát pártolók ebben a lépésben inkább az erők konszolidációját látták („not a split but the consolidation of forces”).²⁷ Ennek ellenére John Devoy kiállt amellett, hogy az ír-amerikai közösségnek egy (amerikai) „állampolgár”, ne pedig egy „idegen” („citizen, not an alien”) diktálja az irányvonalat. Mélyenszántó sérelmeket okozott az is, hogy nem sikerült a republikánus választási ígéretek közé bevetetni Írország elismertetését – (Írország önrendelkezését, hogy Devoy szándékosan kétértelmű kifejezését használjuk). Devoy és Cohalan ezért a sikertelenségért részben de Valerát tartotta felelősnek, mivel első körben a republikánus párt Devoy és Cohalan határozatát fogadta el (amelyben kérték Írország elismerését), a de Valera által beadott határozatot pedig lezavazták. Ezt Eamon de Valera személyes megaláztatásnak érezte és nyilvánosan követelte a párttól, hogy a már elfogadott Devoy és Cohalan-féle nyilatkozatot utasítsa vissza, és egy általa újból beadott határozatról hozzon döntést. A republikánus párt bizottsága visszatérőnek tartotta az ír-amerikai közösség ezen nyilvános belviszályát és végül egyik határozatot sem fogadta el.²⁸ A két vezető, Cohalan bíró és Eamon de Valera közötti ellentétet talán a legjobban a következő idézet érzékelteti: „De Valerának egyesek szerint azért gyengék az érvei ebben az országban, mert ő ír: elsősorban, utolsósorban és mindenkor, míg Cohalan bíró minden nyilván-

²⁶ De Valera Spent \$25,000 At Chicago; Says Money Came Out Of "Irish Treasury," Which Got Proceeds of ... *The New York Times*, 1920. június 20.

²⁷ Branches Quit Irish Friends Here; Cohalan-Devoy Rule of Organization Denounced at Crowded Meeting... , *The New York Times*, 1920. december 13.

²⁸ Terry Golway: *Irish Rebel*, 277-278. o

vános beszédében hangsúlyozta, hogy ő elsősorban amerikai, és csak másodsorban ír. („De Valera, according to some, loses weight in his argument in this country because he is an Irishman first, last and all the time, while Supreme Country Justice Cohalan in all his public pronouncements has declared that he is an American first and an Irishman next.”).²⁹

1921. január 8-án Nagy-Britannia eljuttatott az Egyesült Államoknak egy példányt az úgynevezett „Sinn Féin Fehér Könyvből”, amelyből az amerikai kormány nyilvánosságra hozott egyes részleteket a *The New York Times* számaiban. Ezekből az iratokból kiderülnek adatok az írek Németországgal való együttműködéséről az I. világháború ideje alatt. Mint már korábban említettem, John Devoy nevét, főként az első számú kapcsolattartóként tartják számon a Clan na Gael és a német nagykövetség, illetve közvetve az ír-amerikai forradalmi szervezetek és Berlin között. 1916-ban a washingtoni német nagykövetség és a német Külügyminisztérium több üzenetet váltott egy esetleges német partraszállásról Írország partjain.³⁰ A „New Light on Sinn Féin” c. cikk megemlíti, hogy Georg von Skal, von Bernstorff munkatársa Devoyt a „bizalmas ügynökünk” címmel illette, ezzel is rámutatva a szoros együttműködésre az ír forradalmárok és Németország között. Cohalan bíró sem maradt semleges, már a világháború első évében, 1914. november 6-án fogadott egy üzenetet Sir Roger Casementtől a washingtoni német nagykövetségen keresztül. A titkos szervezkedés elsődleges célja az volt, hogy német segítséget biztosítsanak a Húsvéti felkelés számára fegyverek, illetve katonai erő formájában. Devoy egyik titkos üzenetében a következőket írta: „Ha sikeres a lázadás, az akár eldöntheti a háborút is.”³¹ Míg az újság egyik oldalán arról cikkeztek, hogy John Devoy volt az egyik főszervezője a Húsvéti felkelésnek az Atlanti óceán nyugati partjain, addig a lap másik oldalán bemutatják, hogyan gyűlt össze több mint 800 fő a Hotel Biltmoreban, hogy megünnepeljék John Devoy aktív pályafutásának hatvanadik évfordulóját. A vendégek a Clan na Gael, illetve a Friends of Irish Freedom tagjainak sorából kerültek ki. Devoy-nak átadtak egy ötezer dollárról szóló csekket, de az est folyamán

²⁹ Irish Denounce Cohalan; The Justice and John Devoy Condemned for Attacks on De Valera. *The New York Times*, 1920. június 21.

³⁰ Says Irish Plotted Here After 1917; British White Paper Reports Dealings With Germans After We Ente... *The New York Times*, 1921. január 11.

³¹ New Light on Sinn Féin; Trail of Americans Intriguing With Germany Uncovered in British White Book, *The New York Times*, 1921. január 30.

befolyt adományok összege végül megközelítette a tízezer dollárt. Devoy beszédében felhívta a jelenlevők figyelmét, hogy csak akkor lehet a Sinn Féin sikeres, ha az ír-amerikai közösség egységes. Amennyiben nem az, katasztrofális következményekkel kell számolniuk. Feladatuk, hogy áthidalják az Eamon de Valera és Daniel Cohalan bíró közötti ellentéteket, de határozottan kijelentette: „Mindenek felett arra törekszünk, hogy megadassék a jog arra, hogy saját vezetőinket megválasszuk.”³²

Az írországi viszonyok nyilvánvalóan állandóan foglalkoztatták az ír-amerikai közösséget és a *The New York Times* írásain keresztül figyelemmel kísérték a Szigeten zajló eseményeket. Azt követően, hogy 1919 januárjában kikiáltották a köztársaságot, a politikai vezetőség célja a nemzetközi elfogadtatás volt, ami ideális esetben a párizsi béketárgyaláson történt volna meg. Írország nagykövetet küldött a francia fővárosba, és annak érdekében, hogy ezt a folyamatot előre vigyék, Amerikából is elutazott egy háromtagú bizottság Párizsba. Ők Woodrow Wilson amerikai elnök támogatását szerették volna megnyerni az Ír Köztársaság számára. Mindezen kísérletek kudarcot vallottak és, bár a világháború véget ért, Írországon végigsöpört az erőszak hulláma. Véres harcok és halálos rajtaütések sorozatával próbálta a nemzet kiharcolni a Nagy-Britanniától való függetlenségét. Ez az időszak az angol-ír háború néven került be a történelemkönyvekbe. 1921. július 9-én azonban sikerült kieszközölni a fegyverszüneti megállapodást az ír republikánus hadsereg (IRA) és az írországi brit hadsereg között. Ezt a fegyverszünetet az ír-amerikai közösség tartózkodva fogadta, amint ez az aznapi vezércikkből olvasható: „Az itteni írek örülnek a hétfői fegyverszüneti megállapodásnak, de nem bíznak Lloyd George-ban és nem sokat várnak a tárgyalásoktól” („Irish Here Pleased Over Monday Truce; But They Distrust Lloyd George and Expect Little of Conference”). A cikkben számos ír-amerikai vezető véleményét kikérték és a következők hangzottak el: bíznak abban, hogy minden tárgyalás alapja az Ír Köztársaság elismerése, bár egyesek tartanak attól, hogy De Valera túl konzervatív és elfogadná a domíniumi státuszt is.³³ Az elsőnap íráshoz nem tudták elérni Cohalan bírót, aki Devoyjal együtt közölte volna a Friends of Irish Freedom szervezet hivatalos álláspontját, ám a

³² 800 Pay Tribute To Devoy.; Gaelic American's Editor Gets \$5,000 at Dinner in The Biltmore. *The New York Times*, 1921. január 30.

³³ Irish Here Pleased Over Monday Truce; But They Distrust Lloyd George and Expect Little Of Conference... *The New York Times*, 1921. július 9.

másnap, július 10-i számban megjelentették az ő véleményét is. Cohalan azzal a váddal támadta de Valerát, hogy mindvégig egy kompromisszumos megoldáson dolgozott Lloyd George (1863-1945) brit miniszterelnökkel együtt.³⁴ John Devoy és Cohalan bíró nem maradtak mindvégig ezen az elítélő állásponton, annak ellenére, hogy korábban élesen bírálták de Valera politikáját. Augusztusban arról adott hírt a *The New York Times*, hogy Devoy üzenetet küldött Eamon de Valerának, amelyben gratulál ahhoz, hogy milyen jól reagált Lloyd George tárgyalási ajánlatára. Devoy kijelentette: De Valera szavai, hogy temessék el ellentéteiket úgy hatottak az ír-amerikai közösségre, mint a harcba hívó trombitászó. Megismétli álláspontját, hogy úgy tud minden ország a leghatékonyabban működni Írország függetlenségéért, ha megadatott az a jog, hogy vezetőiket maguk válasszák meg. Üzenetét egy ír kifejezéssel fejezi be: „Faire go Buadh”, amelynek jelentése „előre a győzelemért”. A *The New York Times* viszont nem felejtette el kiemelni a cikk alcímében, hogy bár most gratulálnak de Valerának, korábban mindketten támadták az ír vezetőt tárgyalási szándéka miatt.³⁵ A decemberi angol-ír szerződést a legtöbben pozitívan fogadták, ellenben nem minden megkérdőjelezett ír-amerikai vezető kívánt azonnal nyilatkozni, így pl. John Devoy sem, akinek előbb többet kellett megtudnia a szerződésről, hogy érdembeli véleményt mondjon róla.³⁶

Az angol-ír szerződés aláírásával természetesen nem tűntek el azonnal a problémák, így az Amerikában élő írek segítségére, mind pénzügyi, mind pedig morális támogatására továbbra is szükség volt. Öt nappal az aláírás után a Friends of Irish Freedom nagygyűlésén az Astor Hotelban közel hárommillió dollárt szavaztak meg arra a célra, hogy az állandó angol propaganda ellen sikeresen fel tudjanak lépni. Devoy ismét támadta de Valerát, amiért megengedte, hogy a tárgyalások végén kompromisszumos megoldás szülessen (tehát létrejöjjön egy 26 megyés

³⁴ Cohalan Attacks De Valera's Stand; Accuses Him of Favoring Compromise Right Along With Lloyd George.... *The New York Times*, 1921. július 10.

³⁵ Cohalan And Devoy Now Extol De Valera; They Praise Reply to Lloyd George – Both Had Attacked Him For... *The New York Times*, 1921. augusztus 18.

³⁶ Irish Leaders Here See New Era Dawn; Settlement Hailed With Delight and With Praise for De Valera... *The New York Times*, 1921. december 7.

Írország a 32 megye helyett).³⁷ Annak ellenére, hogy az Amerikából származó anyagi támogatást nem szüntették meg az Ír Szabadállam létrejöttével, Devoy több ízben kritizálta a pénzek felhasználását. 1921. április 16-án a Lexington Theaterben három kiemelkedő ír-amerikai szervezet, a Clan na Gael, Friends of Irish Freedom és a Cumann namBan (a Clan na Gael női szervezete) megemlékezést tartott a Húsvéti felkelés évfordulója alkalmából. Több határozatot fogadtak el a jelenlevők, amelyekben leszögezték álláspontjukat az akkori írországi viszonyokkal kapcsolatban. Az egyik ilyen határozatban Devoy ellenezte két Dáil Eireann képviselő amerikai látogatását, mivel ők a szerződést ellenző fél képviselőként érkeztek és mégis pénzadományokat gyűjtöttek. A határozat szerint az Amerikában összegyűjtött anyagi javakat, részben továbbra is arra a célra fordították, hogy kiszélesítsék a hasadékokat az ír-amerikai közösség sorai között. Devoy elégedetlenségének adott hangot, amikor kijelentette, hogy bár a Clan na Gael 49 éves együttműködésük során mindenkor eleget tett annak az ígéretnek, hogy mindent megtesznek a független Írország létrehozásáért, mégis megszakították a kapcsolatot. Devoy szerint azt a döntést, hogy az Irish Republican Brotherhood Legfelsőbb Bizottsága (Supreme Council) megszakítja a Clan na Gaellel való együttműködést magának az IRB Legfelsőbb Bizottságának tudta nélkül, de annak nevében hozták meg. A Legfelsőbb Bizottság rendelkezésére álló, Amerikából adományozott pénzüsszeget pedig most ezen ír-amerikai szervezetek támadására fordítják, célozva ezzel de Valera nemrégiben tartott beszédére, amelyben kritizálta a Friends of Irish Freedom álláspontját.³⁸

John Devoy az ezt követő időszakban ritkán szerepelt a sajtóban, sőt mondhatni, hogy legközelebb érdemben csak a halálhírével kapcsolatban említették a *The New York Times* hasábjain. Bár aktív forradalmár életmódjából sohasem vonult vissza, a halálát megelőző néhány évben egészségi állapota már nem tette számára lehetővé, hogy olyan mértékben tevékenykedjék, mint korábban. Hallása és látása is jelentősen gyengült, ami azt eredményezte, hogy a Clan na Gael és Friends of Irish Freedom gyűléseken is csak úgy tudott részt venni, hogy egy megbízha-

³⁷ Irish Pledge Fund to Fight on Here; 'Friends of Freedom' Denounce the Settlement With England And... *The New York Times*, 1921. december 12.

³⁸ Irish Here Attack Anti-Treaty Fund; Condemn Collection of Money in America to Enable One Set of Irish... *The New York Times* 1922. április 22.

tó társ mellett ült, aki később összefoglalta a látottakat, illetve elhangzottakat.³⁹ Jóllehet fizikai állapota már nem volt a régi, 1924-ben még egyszer ellátogatott Írországba, Eamon de Valera meghívására. William Thomas Cosgrave (1880-1965) ír elnökkel is találkozott, aki az ő tiszteletére a dublini Dolphin Hotelban fogadást adott.⁴⁰ Devoynek találkozózt szerveztek egykori menyasszonyával, Elizabeth Kennyvel (akkori nevén Mrs. Kilmurry), akit Devoy évek óta halottnak hitt. Erről az eseményről egy regionális sajtóorgánium, a Kildare megyei *Kildare Observer* adott hírt.⁴¹ Bár Devoy örült, hogy szülőhazáját újból láthatta, nem kívánt ott maradni, hanem visszatért az Egyesült Államokba. Halálhírét a *The New York Times* négy évvel később, 1928. szeptember 29-én közölte,⁴² majd másnap, szeptember 30-án hosszabb írásban adott hírt a feniánus forradalmár haláláról, amelyben pályafutását is összefoglalta.⁴³ New Yorkban a temetésén becslések szerint közel ezer ember vett részt.⁴⁴ A következő évben, 1929 júniusában koporsóját átszállították Írországba, ahol a dublini Glasnevin temetőben helyezték örök nyugalomra, ötezer résztvevő jelenlétében.⁴⁵

Összegzés

E munka elsődleges célja az volt, hogy megvizsgáljam, milyen kép alakul ki John Devoyról a *The New York Times* lapjain, milyen embert ismerhettek meg a rendszeres újságolvasók az évtizedek során. Ehhez a munkához 89 cikket használtam fel, amelyek közvetlen vagy közvetett összefüggésben megemlítik John Devoy nevét. A legkorábbi írás

³⁹ Terry Golway: *Irish Rebel*, 294-295 o

⁴⁰ Ír parlamenti dokumentumok, <http://debates.oireachtas.ie/dail/1924/07/24/00032.asp> (letöltve 2011. május 10.)

⁴¹ Mr. John Devoy visits Naas, in *Kildare Observer*, http://www.kildare.ie/library/ehistory/2009/12/5ooth_article_john_devoy_retu.asp

⁴² John Devoy, Irish Editor, Dies. *The New York Times*, 1928. szeptember 29.

⁴³ John Devoy Dead; Noted Irish Leader; Gaelic American's Founder Stricken At 86 In An Atlantic City Hotel... *The New York Times*, 1928. szeptember 28.

⁴⁴ Friends Of Ireland At Devoy Funeral; 1,000 Mourners, Many From Afar, Attend High Mass For Irish Lib... *The New York Times*, 1928. október 3.

⁴⁵ Irish Honor Devoy; 5,000 Pay Tribute When Body Arrives at Cobh From Here. *The New York Times*, 1929. június 13.

1876. augusztus 20-ról származik és a kutatáshoz felhasznált anyag a Devoy dublini újratemetését tárgyaló írásokkal zárul, 1929 júniusából.

John Devoy kétségtelenül az ír-amerikai feniánus mozgalom egyik legkiemelkedőbb tagja. Hosszú pályafutása alatt mindvégig egy független, szabad Írországért küzdött, gyakran szokatlan, bátor akciókkal, fáradhatatlan újságírói és szerkesztői tevékenységgel és sikeres adománygyűjtő körutakkal. Elengedhetetlennek tartotta, hogy a feniánus mozgalomnak legyen sajtó fóruma, ez eleinte a *The New York Herald* volt, majd két Devoy által szerkesztett folyóirat, előbb az *Irish Nation*, majd pedig a *Gaelic American*. Az amerikai közönség érdeklődéssel kísérte az ír-amerikai közösség politikai és társadalmi tevékenységét, főként az I. világháború kitörésével. A *The New York Times* hasábjain végigkövethető pályafutása, legalább is annak nyilvános, legális oldala.

Felhasznált irodalom:

The New York Times <http://www.nytimes.com/> (letöltve 2011. május 10.)

The New York Times archívuma <http://query.nytimes.com/search/query> (letöltve 2011. május 10.)

Golway, Terry: *Irish Rebel*. New York: St. Martin's Press, 1998.

Mr. John Devoy visits Naas, in *Kildare Observer*, http://www.kildare.ie/library/ehistory/2009/12/5ooth_article_john_devoys_retu.asp (letöltve 2011. május 10.)